

INFOGRAFIK MA'LUMOTLARNI YARATISHDA DASTURIY VOSITALAR IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH

G.T.Xaliqova

*Navoiy viloyat pedagoglarga yangi metodikalarini
o'rgatish milliy markazi katta o'qituvchisi*

Hozirgi zamon mutaxassislari faoliyat doirasi qanday bo'lishidan qat'iy nazar, axborot texnologiyalari to'g'risidagi keng ko'lamdagi bilim va ko'nikmalar hamda ulardan foydalanish borasidagi malakalarga ega bo'lishi davr talabidir. Jamiyatning tobora informatizasiyalashib borishi uzluksiz ta'lim tizimida ham axborot kommunikatsiya texnologiyalardan umumli foydalanish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Bizga ma'lumki infografika - yaqinda tobora ommalashib borayotgan usul.

Infografika (lotin. Informatio - xabardor qilish, aniqlik kiritish, ta'riflash) - bu murakkab va katta hajmdagi ma'lumotlarni tez va aniq taqdim qilishga mo'ljallangan ma'lumotlarning grafik interpretatsiyasi (shakli), "ma'lumot beruvchi grafik dizayn" hisoblanadi.

Infografika - bu ma'lumotlarni taqdim etishning ajoyib usuli.

Infografikaning turlari

Shunday qilib, barcha infografika 4 turga bo'linadi.

Infografik qo'llanma. Ushbu turdan foydalanib, jarayonni tushuntirish yoki biror narsani o'rgatish uchun harakatlar ketma-ketligini ko'rsatishingiz mumkin. Ma'lumotlarning butun qatorini tavsiflash uchun ramziy sxemalar yoki grafikalar yordam beradi. Har qanday ko'rsatmalarda ushbu tur juda keng qo'llaniladi.

Dinamik infografika. Ushbu ko'rinish jarayon yoki rivojlanish dinamikasini aks ettirish uchun mo'ljallangan.

Statik infografika. Qanday qilib raqamli ma'lumotlar va ilmiy dalillarni vizual qilish, shuningdek ularning bir-biriga bo'lgan munosabati? Statik infografikani tuzing. Qoidaga ko'ra, ular diagrammalar, diagrammalar va boshqa oddiy shakllarga ega.

Video infografikasi. Bu infografika yo'nalishidagi eng so'nggi zamonaviy tendentsiyalardan biri bo'lib, murakkab ko'p darajali ma'lumotlarni tomoshabinlarga vizual ravishda taqdim etishga yordam beradi. U deyarli barcha xilma-xil ma'lumotlarni vizuallashtirish yo'nalishlarini birlashtirib, ularni o'qish tufayli inson ongiga joylashtirishi mumkin. Qoida tariqasida, ma'lumotlarning qariyb 80 foizi birinchi ko'rishda eslab qoladi. Ushbu turdagi infografika tomoshabin tomonidan idrok etish va tushunish nuqtai nazaridan eng samarali hisoblanadi.

Infografika keng qamrovli va juda ko'p sohalarida qo'llaniladi. Jumladan: geografiya, jurnalistika, ta'lim, statistika, texnik matnlarni aks ettirishda qo'llaniladi.

Infografika katta hajmdagi ma'lumotlarni ixchamlashtirish, unda aks ettirilgan predmetlarning o'zaro munosabatlari, mantiqan bog'lanishi va vazifalarini yaqqol ko'rsata oladigan grafik yechim hisoblanadi.

Masalan: Ta'lim jarayonida o'quvchilarning fanlardan o'zlashtirish monitoringi, olimpiada natijalari va boshqa jadval ko'rinishidagi

ma'lumotlarni grafik usulda namoish etishdir. *Infografika* – azaldan reklama sohasida ko'proq qo'llanilgan, texnika texnologiya rivojlanishi va axborot kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim, ijtimoiy soha va insoniyatning turmush tarziga singib ketgani uchun iste'molchiga uzatiladigan ma'lumot va g'oyalarning vizual ko'rinishi tariqasida jadal tarzda hayotimizga kirib keldi.

Infografikaning ta'lim sohasidagi vazifasi esa – shakli va mazmuni jihatidan, ko'rinishidan murakkab ma'lumotlarni keng auditoriyaga tez va tushunarli, ya'ni mantiqiy bog'liqlik orqali taqdim etish va yetkazish maqsad qilib olingan.

Infografika vositalari illyustratsiya tasvirlargina bo'lib qolmay balki grafiklar, diagrammalar, blok-sxemalar, jadvallar, xaritalar, ro'yxatlarni va boshqa shu kabi ma'lumotlarning grafik tarzda aks ettiriladigan shakllarini

o'z ichiga oladi.

Infografika dizayni to'g'risida ikkita qarama-qarshi yondoshuv mavjud:

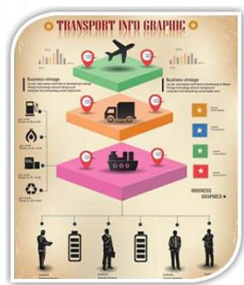

- **birinchisi** tadqiqot (*tadqiqiy*) (*ingl. explorative*), taqdim etiladigan axborot dizayni ishlariga asos solgan Edvard Tafti tomonidan olg'a surilgan. Uning qarashlarida infografika minimallik tabiatida bo'lishi, ma'lumotni uzatishdagi barcha narsalar chetlashtirilib ma'lumotning o'zi maksimal darajada anik aks ettirilishi shart degan qarash aytiladi. Bu yondoshuvning asossiy maqsadi ma'lum auditoriyaga zarur ma'lumotni yetqazishga xarakat qilish. Bunday yondoshuv ilmiy ishlarda, ma'lumotlar taxlilida, biznes-analitikada o'zining asosli jixatlarini ko'rsata oldi.

- **ikkinchi yondoshuv** syujetli, qissali (*ingl. narrative*) yondoshuv, 1978-yildan 1994-yilgacha "Time" jurnalidagi illyustratsiya qilingan ustunlarga "explanation graphics" - "Izohli illyustratsiya" nomini bergan Naygel Xolmsga ta'luqli. Bu yondoshuv o'qish uchun jalb qiladigan ifodali dizayn va illyustratsiyaviylik obrazlarni yaratishga intilish bilan xarakterlanadi.

Bunda nafaqat ma'lumot olish vositasi, balki ma'lumot iste'molchilari (jurnal o'quvchilari) uchun maroq hamdir. Mazkur yondoshuv jurnalistika, bloglar, marketing va reklama materiallari sohalarida ko'proq qo'llaniladi.

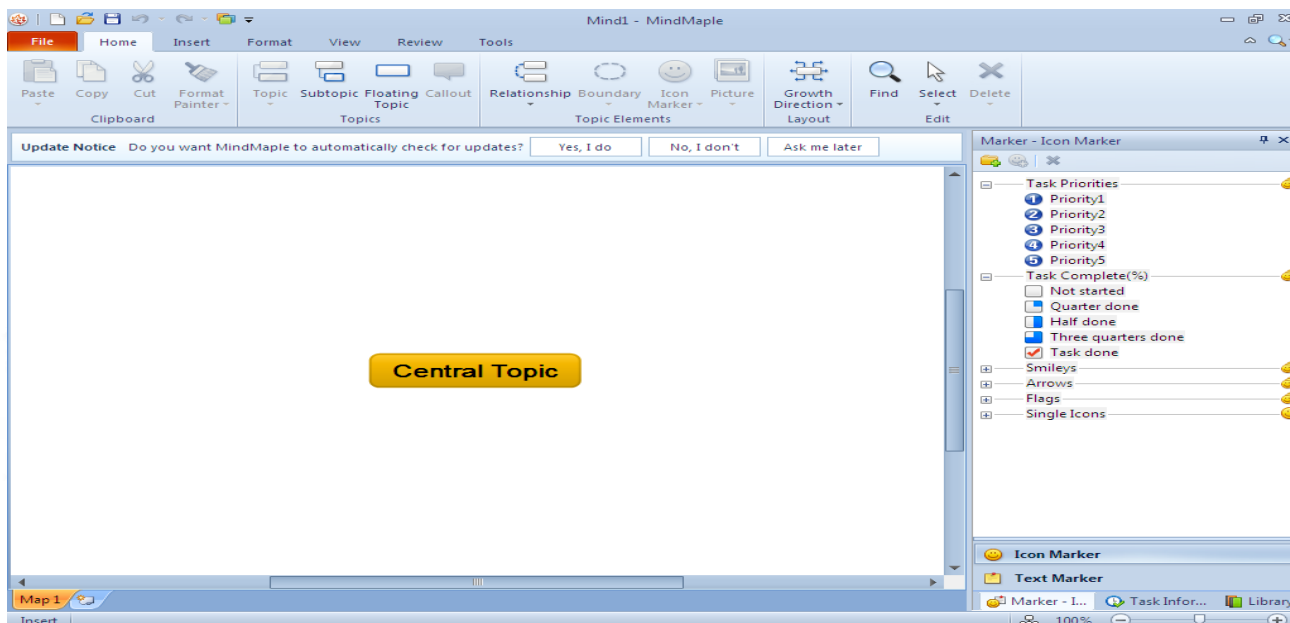
Xulosa o'rnida shuni aytish mumkin, infografikaning asoschilari ta'kidlagan zarur ma'lumotni - ma'lumot iste'molchisi (ta'lim oluvchi)larga yetkazish va uni ajratib olishni nazarda tutgan bo'lsa, qissali (ya'ni har bir rasm yoki grafik elementning ma'nosi va tarixi aks ettirilgan) yondoshuv esa o'quvchi amalga oshiradigan xulosani o'zida aks ettiradi.

Infografika statistika ma'lumotlarni talqin va tahli qilishda ham ishlatilishi ham mumkin.

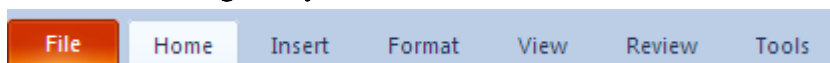
MindMapleLite dasturi imkoniyatlari va undan o'quv jarayonida foydalanish

Dastur asoson grafik ko'rinishdagi axborotlar tayyorlash vazifasini bajaradi.

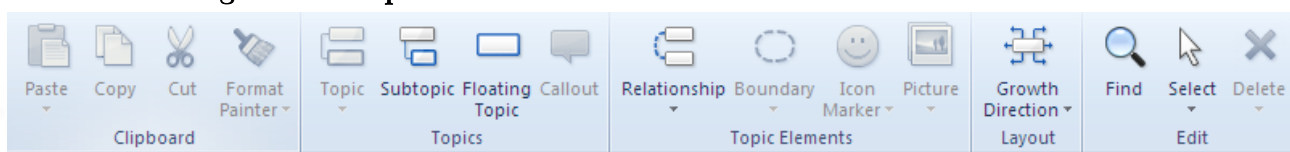
Dasturning umumiy interfeys oynasining ko'rinishi:

Dasturning menyu satri

Dasturning uskunalar paneli

Dastur yordamida turli ko'rinishdagi infografik materiallar va ularda ma'lumotlarni ifodalovchi tasvir belgilarini qoyish imkoniyati mavjud.

